

Vorst en vissterfte

De afgelopen twee winters heeft het flink gevoren. Waterschappen komen na de vorstperiode regelmatig in actie om dode vis op te ruimen. Met name grote vissen sterven door te weinig zuurstof als er lange tijd sneeuw op het ijs ligt. Waterschappen, gemeenten en hengelsporters zijn in overleg hoe vissterfte in de winter voorkomen kan worden. Het dieper maken van de watergangen is een van de mogelijkheden. Dat gebeurt echter pas als er toch al baggeronderhoud gepleegd wordt.

Tekst: Ellen Schat

De afgelopen twee winters kreeg Jan Lobstein als beleidsmedewerker van het cluster handhaving van het Friese waterschap regelmatig melding van dode vissen in vijvers of plassen. „Die komen meestal van burgers of hengelaars die dode vissen op of onder het ijs zien drijven. Als het gaat dooien, stinkt het enorm. In het buitengebied laten wij het opruimen, in de vijvers in de stad doet de gemeente dat. Dat is een vaste afspraak”, vertelt Lobstein.

De oorzaak van de sterfte is een tekort aan zuurstof in het water. Als er sneeuw op het ijs ligt komt er te weinig licht in het water en stopt de fotosynthese volledig. De ondergrens waarop vissen kunnen overleven verschilt per soort en levensstadium, maar ligt ongeveer bij 2 mg zuurstof per liter.

Lobstein schat dat het in de afgelopen twee jaar in Friesland om niet meer dan een paar duizend kilo dode vissen gaat. „Dat lijkt veel, maar op de gehele populatie aan vis is dat weinig.” Ecoloog Theo Claassen van het Wetterskip is het met hem eens.

„Het is absoluut geen ramp voor de natuur. Het tast de waterkwaliteit niet aan zolang we de dode vis maar opruimen. Het zuurstoftekort treft vooral bodemwoelende vissen als karpers en brasems en deze laatste soort heeft een overpopulatie.”

Hengelsporters zijn echter wel erg gecharmeerd van deze vissoorten, karpers worden veel uitgezet in vijvers en plassen. In overleggen met waterschappen en gemeentes kaarten zij de vissterfte in de winter dan ook aan. Ook sporen de hengelsportfederaties en Sportvisserij Nederland de hengelaars aan om vissterfte te melden.

Wakken en baggeronderhoud

Om vissterfte in de winter te voorkomen kunnen wakken gemaakt worden, of het ijs sneeuwvrij gemaakt. Hengelsportverenigingen nemen deze taken vaak op zich. De waterschappen en gemeenten doen dat in principe niet. „Het wak moet wel groot genoeg zijn”, vult Claassen aan. „Anders zwemmen

alle vissen tegelijk richting het wak, en die beweging kost hen veel energie. Daar hebben ze zuurstof voor nodig. De andere vissen nemen bovendien ook van de weinige zuurstof en dus schiet de vis er per saldo weinig mee op.”

Ook verdieping van de bodem voorkomt dat vissen in de koude periode van het jaar het loodje leggen, baggeren dus. „Bij nieuwbouwprojecten wordt daar rekening mee gehouden, door watergangen plaatselijk op bijvoorbeeld anderhalve meter diepte te brengen in plaats van een meter”, aldus Lobstein. Daarnaast wordt bij onderhoudsbaggerwerkzaamheden rekening gehouden met de vissen.

Baggeronderhoud is een taak van de gemeente. „We willen de vissen de kans geven de winter zo goed mogelijk door te komen”, stelt beheerder stedelijk water Wopke Bosch van de gemeente Leeuwarden. Zo is tijdens het baggeren in de wijk Westeinde de waterdiepte naar anderhalve meter gebracht waar dat mogelijk was. Het baggeren voor het onderhoud wordt in Leeuwarden ongeveer eens in de vijftien jaar gedaan.

In het beheergebied van Brabantse Delta trad in de strenge winter van 2009/2010 veel vissterfte op. Afgelopen winter kreeg het waterschap zeven meldingen, de winter daarvoor waren het er veertien. Het aantal dode vissen per melding varieert van enkele tot ruim honderd. „Bij kleinere, afgesloten stadswateren kan er in enkele extreme gevallen wel vanuit worden gegaan dat het merendeel tot vrijwel alle vissen zijn gestorven”, vertelt adviseur waterbeheer Marco Beers.

Vaak zijn het wateren waar achterstallig onderhoud speelt. „Of vijvers waar veel vis is uitgezet. De vijvers staan meestal niet in natuurlijke verbinding met andere wateren en de vissen kunnen dan dus nergens naartoe bij gebrek aan zuurstof.” Het waterschap overlegt met verschillende partijen om te kijken hoe de sterfte in de toekomst voorkomen kan worden.

.....
Dode karpers onder het ijs.

Foto: Brabantse Delta
.....

.....
Nadere inlichtingen:

- Wetterskip Fryslân,
Jan Lobstein, 058 292 22 22
jlobstein@weterskipfryslan.nl
- Theo Claassen,
tclaassen@weterskipfryslan.nl
- Brabantse Delta,
Marco Beers, 076 564 10 00
m.beers@brabantsedelta.nl
- www.sportvisserijnederland.nl